

HANS EGEDE

DE APOSTEL DER GROENLANDERS

EEN VERHAAL

door E. GERDES

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HANS EGEDE,
DE APOSTEL DER GROENLANDERS.

EEN VERHAAL

DOOR

E. GERDES

DERDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOE HANS EGEDE ALS ZENDELING NAAR GROENLAND GING.

Eenige jaren geleden ging ik met een vriend naar het zendingshuis te Barmen. Het was op een Zondagavond in den winter, en bij het heldere sterrenlicht zag men scharen van landlieden en handwerkslieden zich spoeden naar de zaal, waarin een bijeenkomst gehouden zou worden. Elke plaats was dan ook spoedig bezet, uitgenomen die, welke bestemd waren voor de jonge zendelingen. Al spoedig werd een der oude lofzangen van de Duitsche kerk aangeheven door een menigte forsche stemmen, bijna teforsch voor de plaats, waar wij samenkwamen. Men zou daar een *Missionsstunde* houden, dat wil zeggen: een uur doorbrengen met het oog op de zendingenzaak, welke samenkomst in de eerste plaats voor de kweekelingen van het zendingshuis was bestemd, maar die ook gretig waargenomen werd door de bewoners van het Wupperthal. Het onderwerp der beschouwing was Groenland en de spreker boeide al zeer spoedig de aandacht der aanwezigen door een eenvoudige, levendige schets van den vroegeren voorspoed der zending aldaar. Ook ons beiden trof deze mededeeling zóózeer, dat ik beproeven wil, met eenige verkorting, het verhaal van Wildenhahn weer te geven.

Niet ver van het smalste gedeelte van Noorwegen, en door de engste zeestraat van het vasteland gescheiden, liggen de Lofoden-eilanden. Lange, breede inhammen dringen in alle

richtingen tot diep in die eilanden door, en in hun gladder waterovlakte spiegelt zich met heerlijken glans de heldere zonne-straal, zoowel als het licht van maan en sterren en de weerschijs van het prachtig noorderlicht.

De eilanden zijn niet sterk bevolkt, maar minder woest en onherbergzaam, dan men oppervlakkig, met het oog op hun statige rotsen, die steil uit de donkere waterovlakte omhoog stijgen, en hun dikke wouden, die de vrije speling aan den wind laten, vermoeden zou. De hellingen der heuvels zijn echter herschaps tot lachende akkers; vriendelijk klinkt het geschal van den herdershoorn door de wouden; in elken hoek van de rotsen aan de kust ligt een visschersboot als in veilige haven, en elke stroom doet u het geluid vernemen van een kleinen molen. De dorpen, liefelijk beschut, liggen in lommerrijke dreven, en gedurende de lange avonden hoort men het liefelijk geklank van de dorpsklokjes reeds van verre weergalmen, terwijl de bewoners der landhoeven zich dan in vroolijke kringen rondom hun groote haardvuren vereenigen. Daar, waar de rij der rotsachtige bergen zich verliest in den Wester-Fjörd, vindt men het stille dorpje Vaagen, dat bewoond wordt door rustige, kloeke Noorweegsche boeren en boerinnen.

Bijna tweehonderd jaar geleden stond op dit dorp als leeraar een geboren Deen, die op tweeëntwintigjarigen leeftijd aldaar zijn dienstwerk aanvaardde. In de beste verstandhouding levende met de dorpelingen, was hij daarenboven gelukkig gehuwd, en bracht hij, te midden van de eenvoudige bewoners van het Noorden, eenige jaren door als een trouwe dienaar Gods, een trouwe herder der kudde, aan zijn zorgen toevertrouwd. Zonder bijzondere gebeurtenissen spoedde zich de tijd voort, totdat des leeraars huisvrouw hem zijn vierden telg schonk, die door zijn vader Paulus genoemd werd.

»Mijn zoon,» zeide hij, het kind in zijn armen nemende, »gij zult Paulus genoemd worden, naar den grooten Heidenapostel.»

»Maar waarom ziet gij zoo somber?» vroeg hem zijn vrouw.

»Dat kan ik u moeielijk zeggen,» antwoordde hij langzaam, maar voegde er dadelijk op blijden toon bij: »verontrust u maar

niet, lieve vrouw, want zoodra het mij duidelijk wordt, wat de wil des Heeren is, zult gij het vernemen. Wij moeten stil zijn en afwachten.«

Van dezen dag af verdween echter de peinzende uitdrukking niet van des leeraars gelaat. Zelfs den dorpelingen begon het op te vallen, en de vraag kwam hun op de lippen: »Wat zou toch den dominee kwellen?«

Zijn vrouw werd er eindelijk ongerust onder. Ten laatste, op zekeren Zondag, na de godsdienstoefening, toen zij zich met haar man alleen bevond, zeide zij tot hem:

»Gij moest mij toch eens vertellen, lieve Hans, wat er aan hapert: ik vraag dat niet uit nieuwsgierigheid of ongeduld, maar het valt mij zwaar u uw smart alleen te zien dragen. Zeg mij, wat u drukt. Gij zegt, dat wij wachten moeten op den wil des Heeren. Heeft Hij u Zijn wil nog niet geopenbaard?«

»Ik zal u alles blootleggen,« was zijn antwoord. »De Heere heeft mij grootelijks gezegend in mijn huis en in mijn bediening, en ik kon de gelukkigste man van het eiland genoemd worden, ware het niet, dat de gedachte aan die arme Heidenen, die in de schaduw des doods zijn gezeten, mijn hart vervulde. Zij toch weten niets van de genade Gods in Christus, en dat bedroeft me meer dan ik zeggen kan. Nacht en dag is het, of ik een stem hoor, die mij toeroept: »Gij, die zóó rijk zijt, hebt gij niets over voor uw arme broeders?«

»Welke arme broeders bedoelt gij?«

»Indien men zich hier inscheept en vijfhonderd mijlen westwaarts zeilt, treft men een eiland aan, IJsland geheeten, en nog verder in het westen ligt een groot land, bekend onder den naam van Groenland, dat steeds omgeven is van ijs, en evenwel, zooals de zeelieden verhalen, aan de inhammen, dus van zee uit gezien, zóó rijk is aan heerlijke, groene weiden, dat men het den naam gegeven heeft van Groenland. Daar wonen duizenden arme Heidenen en daar wenschte ik het Evangelie te gaan prediken.«

»De Heere beware ons,« riep Elisabeth in groote ontsteltenis uit. »Meer dan vijfhonderd mijlen van hier! Hoe komt toch die gedachte in uw hoofd?«

»Die heb ik van den Heere. Drie jaren geleden kwam mij een oude Kroniek in handen, en daaruit bemerkte ik, dat in 982 Groenland door onze landgenooten ontdekt is. Het Evangelie werd daar langen tijd verkondigd en het geschiedverhaal zegt, dat vele zielen tot den Heere bekeerd werden. Vier eeuwen lang werd de scheepvaart daarheen onderhouden, totdat omstreeks het midden der vijftiende eeuw de massa ijs zóó ontzettend aangroeide, dat men noch derwaarts kon gaan, noch van daar terug kon komen. Omstreeks dienzelfden tijd brak de pest in Europa uit: alle gemeenschap met Groenland werd afgebroken, en dat is nu reeds bijna drie eeuwen zoo gebleven. En altijd komt het woord tot mij: Hoe zou het toch met de arme Groenlanders zijn? Is wellicht de laatste lichtstraal bij hen ten onder gegaan in een zee van duisternis?«

»En wat zoudt gij dan willen doen?«

»Wel, als ik de eenige Christen was, wien dit ter harte ging, en wanneer mij God in Zijn groote genade verkoren had, om den armen Groenlanders het Evangelie te gaan verkondigen, zou ik dan kunnen weigeren te gaan, zonder mij te bezondigen?«

»Meer dan vijfhonderd mijlen ver!« riep Elisabeth met schrik uit; »in een land, omringd door ijs, en dat soms voor niemand te bereiken is! Zoudt gij dan uw geliefde gemeente willen verlaten? Vergeet gij uw vrouw en kinderen? Kunnen wij u volgen?«

»Zoo God wil, kan dat geen verhindering veroorzaken. De Heere zal mijn kudde niet aan zichzelf overlaten, en gij en de kinderen zullen met mij gaan.«

»Neen, neen,« riep zij in tranen uit. »De gedachte, dat ik met mijn lieve kleinen zooveel mijlen ver over de woeste zee zou moeten trekken, en te midden van zooveel gevaren verkeeren, en dat naar een land, dat rondom bezet is door bergen van ijs! — Alleen de gedachte reeds schijnt mij toe, dat zij een den Heere verzoeken is. Wat zoudt gij dáár kunnen verrichten, dat hier niet door u geschieden kan? Of zijt gij hier niet in dienst van denzelfden Meester, dien gij in Groenland zoudt willen dienen? Heeft Hij u niet tot dezen arbeid ge-

roepen? En hebt gij vrijheid uit een werkkring te treden, dien Hijzelf u aanwees?"

»En wanneer de Heere mij nu een ander arbeidsveld aanwijst, zal ik dan niet doen, wat mij als Zijn dienstknecht betaamt?"

»Gij kunt mijn bekommring niet wegnemen met uw woorden. Gij zijt leeraar van deze gemeente, en gij weet, dat ik mij niet zou beklagen, al riep uw werk u van den morgen tot den avond, zonder dat *wij* u zagen. Ik weet, dat vrouw en kinderen volstrekt geen aanspraak op u hebben, zoolang uw dienstwerk niet verricht is. Maar behooren ook wij niet tot uw gemeente? Zijt gij ook niet even zoo goed *onze* herder? En hoe zoudt gij aan anderen kunnen denken, zonder eerst voor uw eigen betrekkingen te zorgen? Waart gij alleen in de wereld, dan zou de zaak veranderen; maar gij zijt echtgenoot en vader. Lieve man, ik bid u, denk er toch niet verder aan, ons te verlaten."

Hij schudde het hoofd, en glimlachte droevig, terwijl hij zeide: »Christus zegt: »Wie vader of moeder, vrouw of kind lief heeft boven Mij, is Mijns niet waardig."

»Het is ook niet alléén om onzentwil," vervolgde zijn vrouw met toenemenden aandrang, zonder veel te letten op zijn woorden; »maar gij hebt hier arme nabestaanden, die afhankelijk zijn van uw steun, en zonder u hulpeloos staan. Als gij duizenden mijlen ver weg trekt, dan gaat ook hun hope met u. Denk eens aan uw arme, ongelukkige zuster, die bij ons woont. Gaat gij naar Groenland, dan is voor Dorothea het armhuis haar eenige toevlucht! Om heidenen te redden, zoudt gij Christenen in ellende brengen."

De wijze, waarop de predikantsvrouw sprak, had meer van een aanklacht dan van een raadgeving, en de leeraar zat in diepe gemoedsbeweging terneder, alvorens te antwoorden. »Gij verscheurt mij het hart, Elisabeth," sprak hij eindelijk. »Ik kan uw woorden niet wederstaan, en toch is het daarbinnen niet rustig. Geloof mij, de Heere heeft iets met mij voor. Daarvan ben ik zeker."

»Nu, dat kan wel zijn," hernam zijn vrouw, met blijdschap bemerkende, dat voor het oogenblik tenminste de overwinning

aan haar zijde en het gevaar geweken was. »Gij wenscht in gehoorzaamheid den Heere te volgen; maar zijt gij er wel zeker van, dat Hij u naar Groenland roept? Indien gij meent, naar de heidenen te moeten gaan, kan het dan niet naar eene andere streek zijn? Ik raad u om in stilheid op den Heere te wachten, en zoo het Zijn wil mocht zijn, dan zal Hij u ook volkomen licht daarin schenken. Wilt gij wachten, Hans?»

»Beste vrouw, dat zegt gij niet uit uzelf; maar God heeft door u tot mij gesproken. Ja, ik zal op Hem wachten.» En toen hij op zijn studeerkamer gekomen was, zeide hij bij zichzelf: »Wacht op den Heere, zijt sterk en Hij zal uw hart versterken, ja wacht op den Heere!« en de glimlach, die om zijn lippen speelde, was er bewijs van, dat zijn hart verlost was van een drukkenden last.

Vier jaren gingen voorbij in de stilte van zijn herderlijk werk, en Groenland scheen vergeten en verborgen te zijn achter zijn ijsbergen, en hoewel het diep in den zin des harten van beide echtgenooten verborgen lag, spraken zij er nooit met elkander over. De goedgehartige dorpingen aanschouwden de oude kalmte weder op het eerwaardige gelaat huns leeraars, en de kleine Paulus verheugde zich over den vriendelijken blik en de teedere zorg van zijn geliefden vader.

Op zekeren morgen trad Hans de kamer met luchtigen tred binnen en wendde zich tot zijn vrouw met de vraag:

»Hebben wij niet voorgenomen, lieve vrouw, dat wij acht zouden geven op onzen dienst in Gods koninkrijk, werwaarts de Heere roept en de teekenen zouden beproeven, of zij uit God zijn?»

»Wat!« riep Elisabeth uit, terwijl zij van schrik verbleekte, »heeft de Heere u iets getoond?»

»Veel en wonderlijk,« hernam haar man, terwijl hij drie brieven op de tafel legde. »De eerste is van Drontheim, van onzen eerwaarden bisschop Krog. De godvruchtige man schrijft mij, dat ik naar Groenland moet gaan; hij is zeer verblijd, en vol hoop, belooft mij allen mogelijken bijstand en legt de zaak zeer nauw aan mijn geweten.«

»Van wien de tweede?«

»De tweede brief is van Bergen, van Bisschop Randulf. Deze schrijft evenzoo over mijn vertrek, en denkt er bijna eveneens over als Bisschop Krog. Is dat niet wonderlijk?«

»En het derde teeken?«

»Dit is het wonderlijkste van alle. Dat komt èn uit Dene-marken, mijn geboortegrond, èn uit Noorwegen, mijn aangenomen vaderland. De rijkste onzer kooplieden zijn er op bedacht, den handel met Groenland weder te heropenen, en die achtenswaardige mannen beloven een schip voor mij en mijn gezin uit te rusten. Zij zullen ons van alle benodigdheden voorzien en eenigen van het volk bij ons achterlaten om een handelskolonie te vormen, zoodat wij niet alleen zullen zijn. Maar hoe zijt gij zoo stil, lieve vrouw? Is in dit alles de hand des Heeren niet duidelijk op te merken?«

Elisabeth zweeg en was door droefheid als overstelpt. Al wat in haar was streed tegen een gaan naar Groenland, en dit gesprek had weder de oude wonde opengereten. Het geluk, dat zij in haar leven met haar man èn haar kinderen smaakte, scheen nu opeens door deze inbeelding van haar man verdreven te worden, en elk teeken voor deze zaak had zulk een doffen weerklank in haar gemoed als de neerploffende aarde op de naakte doodkist. Terwijl haar de tranen langs de wangen vloeiden, nam zij den kleinen Paulus op, drukte het kind aan haar hart en zeide:

»Lieve man, met een volkomen hart kan ik tot u spreken, zooals Ruth tot Naomi zeide: *»Ik wil gaan, waar gij gaat; waar gij vernacht zal ik vernachten; uw volk is mijn volk, uw God is mijn God. Waar gij zult sterven, zal ik sterven en begraven worden. De Heere doe mij zoo, en doe zoo daartoe, zoo niet de dood alleen scheiding zal maken tusschen u en mij.«* Maar, mijn waarde Hans, duid het mij niet ten kwade, dat ik gaarne iets meer aangaande deze teekenen verneem, en hoe zij tot u kwamen. Hoe kon de bisschop van Drontheim toch bekend zijn met uw begeerte om naar Groenland te gaan?«

De prediker aarzelde een oogenblik, en zeide toen half be-

schaamd: »Wel, ik heb hem geschreven; ik heb hem de zaak blootgelegd en zijn raad gevraagd.«

»En hoe kwam de bisschop van Bergen er toe om u te schrijven?« vroeg zijn vrouw weder.

»Wel,« antwoordde de predikant, nog meer aarzelend dan te voren, »hem heb ik ook geschreven.«

»En hoe kwam het den Deenschen en Noorweegschen kooplieden in de gedachte, om in dezen tijd te trachten weder handelsbetrekkingen op Groenland aan te knoopen?«

»Ik moet bekennen, dat ik hen allen daarop opmerkzaam heb gemaakt en hen daartoe heb aangespoord,« antwoordde haar echtgenoot, terwijl hij haar verlegen aanzag.

Het gelaat van Elisabeth was onder dit gesprek allengs opgeklaard, al naar mate dat van haar man somberder werd. Met een kalmen glimlach zeide zij: »Is dit nu stil zijn en wachten op den Heere? Wat voor wonders is er gelegen in een brief van den bisschop, dien gij zelf tot schrijven opwekt? Wanneer gij een koopman opmerkzaam maakt op handelsvoordeelen, noemt gij het dan wonderlijk, indien hij daarvan wenscht gebruik te maken?«

»Wat wilt gij daarmee zeggen?« vroeg de prediker.

»Dat ik niet zeker ben, dat dit alles de wonderlijke werking des Heeren kan genoemd worden. Gijzelf hebt mij steeds geleerd, dat datgene wonderlijk is te noemen, wat tegen onze verwachting plaats grijpt buiten den gewonen toeleg der menschen om; maar is dit alles niet uw eigen werk? De bisschoppen en de handelaars hebben alleen uw eigen wenken gevolgd; de eersten zijn er zeer goed mede bekend, dat niet iedereen geneigd is om in Groenland het Evangelie te gaan prediken, en de laatsten begrijpen heel goed, dat een op Groenland gevestigd predikant uitnemend dienst zou kunnen doen als tolk, en dat anderen door zijn aanwezigheid aangemoedigd zullen worden om zich in de kolonie neder te zetten. Welk wonder is er dus in gelegen, dat de bisschoppen en kooplieden uw plan goedkeuren en ondersteunen willen?«

De predikant werd bedroefd. »Het smart mij, lieve vrouw,«

zeide hij na eenige oogenblikken, »u zoozeer afkeerig te zien van mijn hartewensch om het Evangelie der genade aan de arme heidenen te gaan brengen. Is het dan niet wonderbaar, dat de Heere deze gedachte aan Groenland in mijn harte gaf? Zoo de bisschoppen mijn vertrek derwaarts goedkeuren, beschouw ik zulks als een bewijs van 's Heeren welbehagen. Het is waarlijk niet zonder groote bezwaren, om in dat barre land een zendingspost te vestigen, en geloof mij, dat zij de zaak in ernstige overweging genomen hebben, eer zij hulp beloofden; zoo ook de kooplieden, voor wie waarlijk weinig daar te vinden is, dat eenigszins hun winzucht zou kunnen bevredigen, of hun zoo bijzonder veel vergoeding belooft voor de aanzienlijke kosten, aan het uitrusten en uitzenden van een schip verbonden. O, lieve vrouw,« vervolgde hij met vuur, »zij, die Gods wonderen niet willen opmerken, blijven er blind voor; maar wier oogen er voor open zijn, zien ze overal en buigen zich neder voor God den Almachtige, Wiens wegen wonderlijk zijn.«

Elisabeth gevoelde zich beschaamd tegenover de edele geestdrift van haar man. Zij zat stil terneder, bedenkende, hoeveel edeler hij was dan zij, en hoe het toch, bij alle onzekerheid aangaande de onfeilbaarheid der teekenen, alleen haar zelfzucht was en niet haar geloof, dat zich tegen hem verzette. Bijna was zij er toe bewogen om toe te stemmen, toen er onverwachts hulp verscheen. De deur werd geopend en daar trad, aan het hoofd eener kleine schaar, hun buurman Lorentzen, een van de ouderlingen der gemeente, binnen.

»Dominee,« zoo begon hij, dadelijk maar met de deur in het huis vallende, »de gansche gemeente is bedroefd bij de gedachte aan de mogelijkheid van uw vertrek. Het nieuws is reeds van huis tot huis verbreid. Wat hebben wij gedaan, dat gij uzelf aan ons zoudt onttrekken? Zijn wij u minder lief dan de Groenlanders? Om den wille van de kudde, hier aan uw zorgen toevertrouwd, dominee, verlaat ons niet!«

»Hoe, spreekt ook gij zoo?« vroeg de prediker op smartelijken toon. »Hebt gij u met mijn vrouw verbonden tegen mij, of liever tegen den Heere in den hemel?«

»De Heere God verhoede het! Alleen de zorg voor de geestelijke leiding van ons volk drijft ons. Hoe zou de gemeente verkwijnen, wanneer gij u naar Groenland begaaft!»

»Lieve vrienden,« zeide de leeraar, »indien ik ga, zult gij wel een anderen prediker vinden; maar als ik niet ga, wie zal dan naar Groenland vertrekken? En dat vraag ik niet uit hoogmoed, maar wijl God die gedachte zoo diep in mijn harte heeft nedergelegd, en het mijn vaste overtuiging is, dat Hij Groenland tot mijn arbeidsveld bestemd heeft.«

»Wij zijn maar eenvoudige lieden,« antwoordde Lorentzen, »en wat wij weten van den wille Gods, hebt gij ons uit Zijn Woord verklaard. Maar hebt gij ons niet meermalen er op gewezen en klaar en duidelijk voor oogen gesteld, dat de Heere ons wel eens beproeft, gelijk Hij Abraham beproefde, ten opzichte van zijn gehoorzaamheid, en dat Hij wel het offer eischte, om Abraham's geloof te beproeven; maar toen deze zich gewillig betoonde in het brengen van het offer, hem zijn zoon deed behouden? Zou het zoo ook niet met u kunnen zijn?»

»Dat is wel mogelijk,« sprak de leeraar. »Maar gij weet ook, dat de Heere Abraham in de plaats van zijn zoon voorzag van een offer. Indien de wil des Heeren mij aldus geopenbaard werd, zou ik er in berusten.«

Bij dit antwoord gevoelde Lorentzen, dat hij, om het doel zijner zending te bereiken, moest blijven aanhouden en den geliefden leeraar nog meer de zorg voor de gemeente op het hart had te binden, en daarom haastte hij zich te zeggen:

»Hebben dan de smeking en tranen van uw kudde voor het behoud van hun herder, hun geestelijken vader en vriend, geen waarde bij u? Geeft God niet een teeken in de duizenden tranen, die alreede geschreid zijn, alleen bij de gedachte, dat gij mogelijk van ons zoudt heengaan?»

»En tellen wij ook niet mede?» voegde Elisabeth er bij, die zich niet langer bedwingen kon, »uw arme kinderen en uw vrouw, die het zouden besterven, als zij met u gingen naar dat land van ijs . . . en uw Paulus, die zeker de lange zeereis niet zou overleven, — en uw bloedverwanten, die zonder u

zullen omkomen? Zijn dat geen offers, door God voorzien? Heeft God u niet aan mij geschonken? Gaf Hij ons niet onze kinderen? Vertrouwde Hij u deze gemeente niet toe, om ze als een trouwe herder te weiden? Wat drijft u van hier? Nood, of zorg, of ondankbaarheid, of tegenstand, of vijandschap? Ieder bemint u hier. Zijn niet de banden, die u aan ons en aan de gemeente verbinden, door God zelf gelegd?»

De predikant was zeer aangedaan! Hij wendde zich af en sprak zachtjes de woorden van den apostel Paulus: »*Wat doet gij, dat gij zoo weent en mijn harte week maakt?*«

»Man!« riep de predikantsvrouw, »gij moet hier blijven!«

»Dominee,« herhaalden de dorpelingen, als uit één mond, »gij moet bij ons blijven. Wacht in lijdzaamheid op den Heere.«

De predikant werd ontroerd. »Dat is wonderlijk,« riep hij uit. »Met dezelfde Schriftwoorden, die eenmaal tot mij kwamen, neemt gij mij opnieuw gevangen. Het zij zoo. Ik wil nog eens terugtreden. In deze zaak wil ik uw verzoek aannemen, als een offer, door den Heere beschikt. Maar weest verzekerd: als de Heere mij ten derden male roept, dan zal ik gaan en mij niet langer laten weerhouden.«

»De wil des Heeren geschiede!« antwoordden de mannen met eerbied en bogen het hoofd. »De wil des Heeren geschiede,« herhaalde Elisabeth, terwijl zij den kleinen Paulus teeder aan haar boezem drukte.

Niet langer dan een jaar na het hierboven verhaalde, zat de predikant eens in diep nadenken verzonken in zijn studeervertrek, toen zijn vrouw ongemerkt binnentrad. In zijn overdenking gestoord en verwonderd over haar komst op een zoo ongewoon uur, meende hij, dat zij hem over de kinderen had te raadplegen, en misschien een van hen niet wel was geworden. Dat bleek echter de reden niet te zijn. En toen hij verder vroeg, zeide zijn vrouw: »Ik kom bij u, omdat ik sinds eenige weken geen rust heb.«

»Zijt gij dan ongesteld?«

»Lichamelijk niet, maar in den geest, ja.«

»En gij hebt er tot nog toe niets van tegen mij gezegd. Maar kom, wij moeten dat spoedig zien te herstellen. Wat deert u?»

»O, allerlei; ik durf het u bijna niet te zeggen, daar ik vrees, dat gij mij zult uilachen en berispen.« Toen, plotseling van onderwerp veranderende, voegde zij er bij: »Er is reeds eenige tijd verlopen, sinds gij met mij over Groenland gesproken hebt. Hoe denkt gij daar nu over?»

»Ik wacht in lijdzaamheid op den Heere.«

»Waarlijk, wel in lijdzaamheid! Hebt gij in al dien tijd niets gedaan om des Heeren wil te beproeven?»

»Zeker heb ik dat. Ik heb veel gebeden.«

»Wil dat zeggen, dat gij den Heere gebeden hebt om de vervulling uwer begeerte?»

»Ja, ongetwijfeld. En indien gij mij zoudt willen toevoegen, dat ik daardoor geen geduld maar ongeduld heb getoond, dan zal ik u niet tegenspreken. 't Is mij onmogelijk tot rust te komen. Dag en nacht ruischt mij het woord des Heeren in de ooren: »Wie vader of moeder, vrouw of kind lief heeft boven Mij, is Mijns niet waardig.«

»En heeft de Heere u geen teeken gegeven?»

»Neen, uitgenomen dat de vroegere teekenen mij zoo zwaar als lood op de ziel wegen. Maar gij, vrouw,« vervolgde hij, met den glans der vreugde in het oog, »hebt gij eenig teeken? Dit is voor het eerst, dat ge uit uzelf van Groenland begint te spreken, is dit wellicht een teeken? Zeg mij, lieve vrouw, heeft de Heere u iets geopenbaard?»

»Neen,« antwoordde zij met neergeslagen blik, »ik heb u reeds gezegd, dat gij mij wellicht zoudt uilachen, als ik u de redenen van mijn onrust bloot leg. De menschen in het dorp worden zoo onvriendelijk tegen mij, en dat is het, wat mij zoo bitter grieft.«

»Heeft iemand u dan onbillijk en kwalijk bejegend?» vroeg Egede.

»Ja zeker,« antwoordde zijn vrouw. »Het is, alsof men samengespannen heeft om mij het leven onaangenaam te maken. In

de eerste plaats heeft onze meid, die vroeger zoo gewillig en vriendelijk was, mij al sedert weken gekweld door haar luiheid en de brutale woorden, die zij mij durft toe te voegen. Ge weet, dat de tuin van den heer Thomson van den onzen gescheiden is door een kleine heg, en nu moeten onze kinderen, volgens het zeggen van Juffrouw Thomson, de gaten der heg zijn doorgekropen. Maar in plaats van er ons iets van te zeggen, is juffrouw Thomson overal gaan rond vertellen, dat de kinderen van den dominee haar wasch, die op de bleek lag, vuil gemaakt, en de bloembedden vertrapt hebben, en dat de kleine Paulus de belhamel geweest is, en ik houd er mij van overtuigd, dat de kinderen van onzen buurman het zelf deden. Sinds drie weken heb ik gezorgd, dat onze kinderen niet in den tuin kwamen en gisteren nog hoorde ik weer, dat juffrouw Thomson gezegd had, dat onze kleine Paulus een handvol bloemen had weggeroofd. Verder weet gij, dat ik aan de armen doe, wat ik kan. En denk nu eens: voor een paar weken kwam de oude Richard mij vragen om een hemd, en denzelfden dag kreeg ik den ouden Holm bij mij, die zoo gaarne een buisje van mij wilde hebben voor zijn kind. En daar het mij onmogelijk was aan het verzoek van den een of den ander te voldoen, tenzij ik een van de twee buisjes van onzen Paulus of een van uw vier hemden wegschonk, en dat kon toch niet, zoo hebben die beiden mij bij iedereen in het dorp voorgesteld als een ongevoelige en onbarmhartige vrouw, die vrij wat minder hulp verleen wilde dan de vrouw van den vorigen predikant. En gij weet toch, dat ik meer weggeef, dan onze omstandigheden soms toelaten. Ik was bang, dat gij er om lachen zoudt, en denken, dat het zoo erg niet was, maar grieft u deze smaad en ondankbaarheid niet? En was dat alles nog maar! maar hoe gaat het op de vrouwenbijeenkomst Dorcas? Sinds geruimen tijd word ik daar geregeld gedwarsboomd door juffrouw Wilmsen, die alles, wat ik voorstel, bestrijdt, en die, daar zij zooveel meer in de melk te brokken heeft dan wij, de vrouwen tegen mij inneemt door allerlei onbeleefde aanmerkingen, zoodat ik mij in haar midden bevind als een vreemde en als iemand, die niet waard

is aangekeken te worden. Menigmaal nam ik mij voor niet weder te komen, maar daarin werd ik teruggehouden door de vrees, dat de lastertong mij zou nageven, dat ik zulks uit onverschilligheid jegens de armen deed. Mij dunkt, ik behoef u niet meer te zeggen, om u te doen gevoelen, dat, hoe aangenaam het mij hier vroeger ook was, en hoezeer ik mij hier thuis gevoelde, ik mij tegenwoordig bijna als een volslagen vreemdeling gevoel."

Toen de arme vrouw uitgesproken had, rekende zij op eenige vertroostende woorden van haar echtgenoot; maar toen zij een glimlach op zijn gelaat bespeurde, werd zij verdrietig.

»Hans,« zeide zij, »hindert u dat niet? Hebt gij geen goed woord voor mij? Heb ik dan alles verkeerd gedaan?«

»O neen, lieve vrouw. Ik wil u niet beschuldigen, noch vrijspreken. Vergeef mij, indien ik mij minder bezig houd met uw grieven, dan wel met haar gevolgen. Zeg mij eens openhartig alles, wat u op het gemoed ligt; want ik heb meenen op te merken, dat gij een wensch op het hart hebt, dien ge tot nog toe voor mij verborgen hebt gehouden. Zeg mij eens, wat zoudt gij wel willen doen?«

Elisabeth bloosde, worstelde een enkel oogenblik met zich zelf, maar hervatte toen zonder schroom: »Mijn schoone verwachtingen, mijn vreugde en mijn vrede zijn hier in Vaagen geheel voorbijgegaan. Daar is wel een andere plaats te vinden, waar het beter is dan hier.«

»En welke zou die plaats wel zijn?«

Elisabeth zweeg.

»Indien het Groenland eens ware!« zeide haar man. »Ik zie,« vervolgde hij, »dat gij ontstelt. Maar indien deze kleine verdrietelijkheden eens teekenen van God waren? Zou wellicht de Heere bezig zijn de banden te verbreken, die u aan dit plekje gronds binden? Elisabeth, Gods wegen zijn wonderlijk. Menigmaal zijn wij zoo kinderachtig, dat de Heere ons als kleine kinderen moet behandelen. Maar de oude roeping naar Groenland nu eens een oogenblik daargelaten, zoo druk ik u toch ernstig op het hart: Laten deze kleine hindernissen u niet storen in de vervulling uwer plichten. Aan elken rozenstruik

vindt men doornen. Maar met het oog op Groenland is het een geheel andere zaak. Gij weet, wij zouden op teekenen wachten. De Heere heeft tot mij zeer duidelijk gesproken, en ik voor mij weet, dat Groenland mijn bestemming is. Zouden misschien deze moeilijkheden nu de voor u bestemde teekenen zijn? Ik wil mijn meening u niet opdringen, en sta niet op een onmiddellijk antwoord,« vervolgde hij, »maar draag deze vraag eens biddend op aan den Heere, en zeg mij eens, morgen of overmorgen of ten derden dage, wat Hij u antwoordde.«

»Dat zal ik doen,« zeide Elisabeth, terwijl zij in diep nadenken de kamer verliet.

Den volgenden dag kwam zij de kamer binnen met een helder gelaat, waarop duidelijk te lezen stond, dat zij tot een beslissing gekomen was. »De Heere heeft gesproken!« riep zij uit. »Dank den Heere met mij, want Hij is genadig geweest over de dwaasheid Zijner dienstmaagd! Den halven nacht heb ik in gebed doorgebracht en Hij heeft geantwoord. De Heere wil, dat gij naar Groenland gaat, en ik ga met u, nog heden, indien het zoo zijn moet. Toen ik den kleinen Paulus dezen morgen vroeg of wij naar de Heidenen in Groenland zouden gaan, antwoordde hij: »Ja, en dan zal ik hun van Christus vertellen en hun het Onze Vader leeren.«

Zeer bewogen wierp zij zich in de armen van haar echtgenoot, die niet minder aangedaan was.

»God zij geloofd!« riep deze uit. »Reeds zes jaren lang heb ik naar dit uur verlangd. Nu is het zoover gekomen en alle moeite is vergeten. De Heere zegene u, lieve vrouw!«

»En wilt gij mij al mijn zelfzucht en stijfhoofdigheid vergeven? Ik ben niet waard u ter zijde te staan in den arbeid uwer liefde. Ik gevoel mij schuldig, den wil des Heeren te hebben wederstaan.«

»Verontrust u daarover niet, vrouw. Herinner u de woorden onzes Heeren over de twee ongelijke zonen. Tot den eerste zeide de vader: Ga heen, en werk heden in mijn wijngaard; en hij antwoordde: Ik wil niet. Maar daarna berouw hebbende, ging hij toch. En hij kwam tot den tweeden, en zeide desgelijks; en

deze zeide: Ik ga, heer: en hij ging niet. Heeft niet de eerste den wil des vaders gedaan? En zijt gij niet aan den eersten gelijk? Moge de eerste dankzegging van een geredde ziel in Groenland het bewijs zijn voor u en voor mij van de goedkeuring en genade onzes Gods.«

Denzelfden dag nog schreef de predikant aan de bisschoppen van Drontheim en Bergen, dat alle moeilijkheden van zijn zijde waren weggeruimd, en dat elke dag, door hem langer in Noorwegen doorgebracht, hem een last was. Nog drie lange jaren werd evenwel zijn geloof door dagen van oponthoud beproefd. De bisschoppen hadden met onvoorziene hindernissen te kampen; de kooplieden toonden geen haast. Soms werd zijn geloof geschokt; eens ontzong de moed hem bijna geheel. »Vrouw,« zeide hij, »het is u bekend, dat ik mij steeds weinig heb bekommerd om aardschen rijkdom, of voedsel en kleeding; misschien ben ik dienaangaande wel wat al te onbezorgd geweest. Ik heb er nooit aan getwijfeld, of wij zouden ons dagelijksch brood in Groenland wel vinden; maar ik wist ook, dat wij al onze geriefelijkheden hier verlatende, daar veel zouden moeten doen met eigen hand, wat hier voor ons gedaan wordt. Maar wij zijn met ons zessen. Zouden wij niet gevaar loopen God te verzoeken, indien wij niet de noodige voorzorgen namen, vooral wat voedsel, kleeding en huisvesting in dat onherbergzaam oord betreft? De kooplieden blijven achter met hun beloften, en tevergeefs hebben zich de bisschoppen tot heden toe tot den koning gewend om een geringe, jaarlijksche bijdrage. Indien ik, door op eigen verantwoordelijkheid naar Groenland te vertrekken, mijn post verlaat, heb ik geen aanspraak op bezoldiging, en van mijn gemeente kan niet geëischt worden, dat zij twee predikanten onderhoudt, één in Groenland en één hier. Voor mijn eigen persoon ben ik niet bezorgd, maar voor u en de kinderen. Indien ik, door niet te zorgen, oorzaak zou zijn, dat gij en de kinderen deksel of voedsel zoudt moeten ontberen. ben ik dan niet te beschuldigen?«

»Maar, Hans! Meent gij werkelijk, wat gij daar zegt?« vroeg zijn vrouw.

»Zijt gij het niet met mij eens? Moet ik mij niet voor oogen stellen, dat ik man en vader ben? Hebt gij en de kinderen er geen aanspraak op, dat ik mij verantwoordelijk voor u gevoel?»

»Zekerlijk, wij hebben alle aanspraak op hetgeen de liefde kan geven en door heilige beloften is verzekerd. Maar, beste man, hoe lang ik ook moge tegengestaan hebben, ik weet zeer goed, dat de vrouw en de kinderen van een zielenherder gelijk staan aan de hondkens in de geschiedenis der Kananeesche vrouw in het Evangelie, en wij moeten leven van de kruimkens, die daar vallen van de tafel, waaraan gij de gemeente voedt. Eerst uw ambt, dan uw huis.«

»Maar is mijn huis geen deel mijner gemeente?»

»Welzeker, en wat de zorg voor onze zielen betreft, deelen wij met de gemeente in dezelfde belangstelling, waarmede gij hier door 's Heeren genade werkt. Maar met de kruimkens bedoel ik, wat er voor ons overblijft van uw eigen tijd, bij al de inspanning, die van u geëischt wordt en de zorg, die u vervult voor de gemeente. Ik begrijp zeer goed, Hans, dat gij bezig zijt mij te beproeven, of ik alles waarlijk goed overwogen heb, en wel vast besloten ben u naar Groenland te volgen. Maar zoo God wil, gaan de kinderen en ik met u, en wist gij, hoe mijn ziel huppelt van vreugde bij de gedachte aan de behoudenis dier arme Heidenen, gij zoudt geen oogenblik meer twifelen.»

Egede was diep bewogen.

»Vrouw,« zeide hij, »uw geloof heeft mijn ongeloof beschaamd. Ik was niet bezig u te beproeven. Ik heb u nimmer gewantrouwd sinds dat gezegend uur; maar ik ben een zwak en zondig mensch, die zijn leven zou willen behouden en het daardoor verliest. Ik ben Demas, van wien Paulus zegt: »Hij heeft mij verlaten, de tegenwoordige wereld lief gekregen hebbende.«

»Gij moogt zoo gestreng niet over uzelf oordeelen,« sprak zijn vrouw, toen zij bemerkte, dat zijn stem beefde en tranen langs zijn wangen vloeiden. »'t Is alléén uw groote liefde voor ons, die u ontroert. Hij, die de vogelen voedt en de bloemen bekleedt, zal ook voor onze behoeften zorgen. Laat te groote zorg

voor het aardsche u niet kwellen, waar de uitbreiding van het koninkrijk Gods door ons bedoeld wordt.«

»Amen!« sprak Egede. »Ik schrijf oogenblikkelijk naar den zendingsraad en zend tegelijk mijn ontslagaanvraag bij den kerkeraad in.«

De tijd ging slechts langzaam voorbij en tal van moeilijkheden en bezwaren deden zich op. Eindelijk, in de lente van 1721, voer het schip, dat bestemd was om den predikant naar Bergen over te voeren, de haven binnen. Niet alleen het dorp, maar zelfs de gansche streek kwam in beroering. De een na den ander kwam diep ontroerd met de vraag op de lippen: »Is het dan waarlijk zoo? Gaat gij ons verlaten?« De pastorie was bijna voortdurend omringd door groepen van dorpelingen, die weenende daar stonden. De moed ontzong den predikant geheel. Maar zijn vrouw fluisterde hem toe: »Wie vader of moeder, vrouw of kind liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig.«

Nog waren de beproevingen niet voorbij. Toen de predikant met de zijnen, omringd door een treurenden stoet, zich uit het dorp naar den oever begaf, kwam juist een boot met zeelieden aan wal, en toen de predikant zich gereed maakte in de boot te stappen, die hem naar het schip zou overvoeren, trad een hunner naar hem toe en zeide:

»Mijnheer, mag ik zoo vrij zijn u te vragen, werwaarts gij u wilt inschepen?«

»Naar Groenland,« antwoordde Egede.

»O blijf dan thuis, doe dat toch nooit,« riep de zeeman uit.

»Indien gij uw leven liefhebt, indien gij vrouw en kinderen niet wilt opofferen, blijf dan, waar gij zijt. De dood wacht u in het onherbergzame Groenland.«

»Hoe weet gij dat?« vroeg de predikant ontroerd.

»Mijnheer, wij komen van Groenland. Kannibalen wonen daar! Wanneer een van ons volk aan wal durfde komen, waren meer dan vijftig Groenlanders gereed hem te overvallen, hem te verscheuren en op te eten. O mijnheer, geef toch uw vrouw en kinderen niet ten prooi aan zulke wilde en wreede Heidenen!«

De dienaar Gods stond daar geheel verslagen; hij vouwde de

handen en riep: »Heere God, help mij! Wees mij genadig! Aan zulk een lot mag ik mijn vrouw en kinderen niet overgeven!«

»O, trouwe, goede, vaderlijke vriend,« zoo smeekten hem de dorpelingen, »blijf toch bij ons. Sla toch de waarschuwing, die God u nog zendt, niet in den wind!«

Nu omringden zij allen hem opnieuw, vielen hem om den hals onder luid snikken, en namen zijn vier kinderen bij de hand, om hen weder met zich terug te voeren. Daar stapte Elisabeth plotseling op de plank, die de boot met den wal verbond, en riep met luider stem: »O! gij kleingeloovige! Gij denkt, dat dit een teeken van den hemel is. En dat kan wel zijn: maar dan een teeken niet om terug te keeren, doch om ons geloof te beproeven, of wij standvastig zijn. Hans, wees toch een man. Zoo God voor ons is, wie kan tegen ons zijn? Hoort gij de verzuchtingen en smeekingen der arme Heidenen in Groenland niet meer? Van verre, ver over de zee dringen zij mij in het oor. Gij weet, hoe groot de nood is. Zij is grooter, zoo het schijnt, dan wij denken. In den naam des Heeren, — in den naam van den Drieënigen God, roep ik u toe: Volg mij!«

Bij deze woorden ging zij de plank over en zette zich in de boot neder. Voor een oogenblik stond haar man daar, overweldigd van schaamte. »Heere,« zoo bad hij, »reken mij deze zonde niet toe!« Toen greep hij de kinderen bij de hand en volgde zijn vrouw.

»Steek af, in den naam des Heeren,« riep Elisabeth den bootsman toe. Het zeil werd opgehaald en de dorpelingen stonden weenende aan den oever.

En in de boot? Daar zaten de predikant en zijn vier kinderen weenend terneder; maar zijn vrouw stond tegen den mast, met oogen, die straalden van blijdschap, en op haar gelaat was de heilige vreugde van de overwinning des geloofs te lezen.

Het vervolg dezer geschiedenis, te lang ook voor het meest gerekte zendingsuur, is een der meest gewone en toch heldhaftige

geschiedenissen der zending. Dadelijk na het vertrek van Bergen, van waar de expeditie vertrok, daagden de hindernissen weder in massa op. Met het schip »De Hoop,« dat bekend stond als een goed vaartuig, bij Groenland aangekomen, werd er geenszins *groen* land gezien, maar wel eindelooze ijsmassa's langs welke zij gedurende vele droeve dagen heenzeilden, in dreigend gevaar van schipbreuk te lijden, totdat zij eindelijk landden in een baai en begonnen te bouwen op het eiland de Hoop. De inboorlingen ontweken hen, want sinds zeventien jaren was het Christendom daar geheel verdwenen. Tevreden met hun traan en hun vischvangst, verlangden zij geenszins naar eenig ander geluk op aarde. Ieder wonder, hun uit het Evangelie medegeedeeld, beantwoordden de Groenlanders met een of andere wondervertelling van hun waarzeggers; iedere geschiedenis des bijbels met een Noorsche legende. Werden zij tegengesproken, dan beweerden zij even geloofwaardig te zijn als de zendeling. Werd hun gevraagd, of zij ooit een luchtgeest gezien hadden, dan was hun wedervraag, of de prediker ooit een wonder aanschouwd had? Zoo werd de predikant bij herhaling ontmoedigd. Ieder spoor van de vroegere kolonisten was als uitgewischt en van hun geschiedenis was niets dan bij overlevering bekend, en dat was zeer weinig. Geen enkel teeken was er meer te bespeuren van christelijke leer en wandel, en de Groenlanders schenen dieper dan ooit in hun barbaarschheid teruggezonken te zijn. Daarbij kwamen oneenigheden met de kolonisten. De handelaars en kolonisten waren meestal goddelooze en ruwe menschen, en werden onverschilliger, naarmate zij minder met hen in aanraking kwamen. De handel bloeide evenmin als de zending. Maar onder dat alles zocht de predikantsvrouw het vertrouwen op God bij haar man te versterken en hem te bemoedigen, en zij oefende een gezegenden invloed uit op den ruwen geest der kolonisten, die met hen medegegaan waren. Reeds na verloop van het eerste jaar kwam het schip, dat volgens belofte de jaarlijksche levensbehoefden zou aanvoeren, niet opdagen. Mei en Juni gingen voorbij en de geringe voorraad op het eiland zou weldra geheel uitgeput zijn. Mistroostig en ontevreden eischten de kolonisten

van den predikant, dat hij zich zou inschepen en met het eenige schip, dat voor anker lag, vertrekken. Toen hij weigerde, gingen zij evenwel met hun voornemen voort, en braken hun hutten af. Zelfs wilden zij eindelijk den prediker dwingen, zijn eigen woning af te breken en hem naar boord drijven. Maar onverwacht werden zij in hun voornemen gestuit door den kalmen tegenstand van de predikantsvrouw.

»Schaamt gij u niet,« riep zij uit. »Is dan de hand des Almachtigen verkort? Weet gij, hoezeer onze redding nabij is? Het schip is wel uitgezonden, maar tegenwinden verhinderen het, hier binnen te loopen. Wacht slechts drie dagen, en gij zult de reddende hand des Heeren aanschouwen.«

Lachend, spottend, vloekend en God lasterend werd deze profetie met luid geschater door de kolonisten begroet; maar de moedige vrouw liet zich niet verschrikken.

»Zijt gij mannen? Wilt gij nog Christenen heeten?« riep zij hun toe. »Hebt gij nog minder moed dan een vrouw? Zoudt gij bij uw thuiskomst de boodschappers van uw eigen schande willen zijn? Neemt gijlieden dan het brood, dat wij voor onze kinderen bestemd hadden. Het is nog maar drie dagen en wij zullen geenszins van honger omkomen!«

Toen stonden de mannen stil en besluiteloos.

»Indien er onder u nog een man is, die aanspraak wil maken op het bezit van moed, die steke zijn hand op, ten bewijze, dat hij tot den derden dag wil wachten.«

Langzaam hieven zij hun handen op, de een voor, de ander na; doch zwoeren tevens met een verschrikkelijken eed, dat zij geen uur langer zouden wachten, dan tot den derden dag.

En ziedaar! De Heere gaf uitredding. Op den morgen van den derden dag verscheen daar een zeil aan den horizon, en het schip met levensmiddelen liep de haven binnen. Het was een beslissend oogenblik, zooals er vele zijn op het gebied der zending.

Tien jaren later was de zendeling geheel door de kolonisten verlaten. Zijn gezondheid en krachten waren zeer geschokt, toen de Moravische zendingen hem door hun onverwachte aankomst

verblijdden. In 1784 stierf zijn trouwe gade. Bij zijn vertrek van Groenland nam Egede haar stoffelijk overschot mede over zee en deed het in de St. Nicolaaskerk te Kopenhagen ter aarde bestellen. De laatste twintig jaren zijns levens bracht hij door te Kopenhagen als bestuurder van het genootschap voor de vorming van Noorsche zendelingen. Hij liet op Groenland op zijn arbeidsveld zijn zoon Paulus achter, die evenals zijn vader predikant was geworden, alsmede een christelijke volksplanting, die grootelijks in bloei toenam, en door welke God menig wonder deed onder de Heidenen. En nog na eeuwen zal de naam van Hans Egede, den apostel der Groenlanders, in gezegend aandenken blijven bij allen, die den Heere door genade hebben leeren kennen en belang stellen in de zaak der zending.
